

KONFERENSIYALAR COM

ANJUMANLAR PLATFORMASI

**III RESPUBLIKA ILMIY-
AMALIY KONFERENSIYASI**

**YANGI DAVR ILM-
FANI: INSON UCHUN
INNOVATSION G'OYA
VA YECHIMLAR**

FEVRAL, 2026

ISSN 3093-8791

ELEKTRON NASHR:

<https://konferensiyalar.com>

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

**III RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
KONFERENSIYASI MATERIALLARI**

2026-yil, fevral

TOSHKENT-2026

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 3-son (fevral, 2026-yil).– 121 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 12-fevral

Mas'ul muharrir:
Isanova Feruza Tulqinovna

Annotatsiya

Mazkur to'plamda "Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar" mavzusidagi III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari jamlangan. Nashrda respublikaning turli oliy ta'lim muassasalari, ilmiy markazlari va amaliyotchi mutaxassislari tomonidan tayyorlangan maqolalar o'rin olgan bo'lib, ular ijtimoiy-gumanitar, tabiiy, texnik va yuridik fanlarning dolzarb muammolari va ularning innovatsion yechimlariga bag'ishlangan. Ushbu nashr ilmiy izlanuvchilar, oliy ta'lim o'qituvchilari, doktorantlar va soha mutaxassislari uchun foydali qo'llanma bo'lib xizmat qiladi.

Kalit so'zlar: ilmiy-amaliy konferensiya, innovatsion yondashuv, zamonaviy fan, fanlararo integratsiya, ilmiy-tadqiqot, nazariya va amaliyot, ilmiy hamkorlik.

Barcha huquqlar himoyalangan.

© Scienceproblems team, 2026-yil

© Mualliflar jamoasi, 2026-yil

MUNDARIJA

TEXNIKA FANLARI

Nazirov Sardor

BIR MAVSUMDA BUG'DOY VA PAXTA YETISHTIRISHNI TA'MINLAYDIGAN
ELEKTROTEXNOLOGIYANING IQTISODIY SAMARADORLIGI 5-8

QISHLOQ XO'JALIGI FANLARI

Yodgorov Normumin, Amirqulova Nigora

INDIGOFERANING SUG'ORISH MUDDATLARI VA MEYORLARI 9-12

TARIX FANLARI

Omonova Sarvinoz, Baratova Gulzoda

ABU UBAYDA IBN al-JARROHNING TIBBIYOT TARIXIDAGI O'RNI VA ILMIY MEROSI 13-15

IQTISODIYOT FANLAR

Mengniyozov Anvar

JAHONDA RAQAMLI BANK XIZMATLARINING EVOLYUTSIYASI 16-20

FALSAFA FANLARI

Nabiyev Sherzodjon

KIBERAGRESSIYA FENOMENI VA YOSHLAR AXLOQIY-MA'NAVIY QADRIYATLARI 21-26

FILOLOGIYA FANLARI

Nasriyev Nurullo

ZAMONAVIY XALQARO AXBOROT BOZORIDA MEDIABIZNES TUSHUNCHASINING
AHAMIYATI 27-28

YURIDIK FANLAR

Xursanov Shamsiddin

XALQARO TIJORAT ARBITRAJIDA SHARIAT OMILI 29-33

PEDAGOGIKA FANLARI

Sodiqova Gulnora

ISH BERUVCHILAR ISHTIROKIDAGI KASBIY TA'LIM DASTURLARINI RAQAMLI
TRANSFORMATSIYA QILISH 34-39

Ganiyev Elyorbek

TALABALARDA QONUNIY BILIMLARNI AMALIYOTGA TADBIQ ETISH METODIKASI 40-45

Xabibullayev Alimardon

TALABALAR MOBILIGINI RIVOJLANTIRISHDA QO'SHMA TA'LIMNING INSTITUTSIONAL
BOSHQARUV MEXANIZMLARI (RIVOJLANGAN DAVLATLAR TAJRIBASI ASOSIDA) 46-51

Nigmatova Nozimaxon

OLIY TA'LIMDA INGLIZ TILINI O'QITISHDA GENERATIV SUN'IY INTELLEKT
TEXNOLOGIYALARINI INTEGRATSIYALASH METODIKASINING NAZARIY ASOSLARINI
TAKOMILLASHTIRISH 52-54

Abdullayeva Asila

TARIXIY VA FALSAFIY BILIMLARNI BIRLASHTIRISH ORQALI OLIY TA'LIMDA
INNOVATSION PEDAGOGIK METODLARNI TATBIQ ETISH 55-60

Ergasheva Nigora

PEDAGOGIK HAMKORLIK ASOSIDA BO'LAJAK BOSHLANG'ICH TA'LIM
O'QITUVCHILARINING METODIK KOMPETENSIYALARINI RIVOJLANTIRISHNING
ILMIY-NAZARIY ASOSLARI 61-64

G'ofurova Barnoxon

OLIY TA'LIM TIZIMIDA TALABALARNING KONSEPTUAL FIKRLASH KOMPETENSIYASINI RIVOJLANTIRISHGA XIZMAT QILUVCHI METODIK SHART-SHAROITLAR 65-68

Shamsiddinova Durdona

BOSHLANG'ICH TA'LIMDA O'QUVCHILARNING O'QILGAN MATNNI TUSHUNISH KO'NIKMALARINI SHAKLLANTIRISHDA METAKOGNITIV O'QITISH USULLARINING SAMARADORLIGI 69-71

Yuldasheva Maftuna

PEDAGOGIK KOMMUNIKATSIYA VA PSIXOLOGIK TA'SIR USULLARINI O'RGATISH: NAZARIY VA AMALIY YONDASHUVLAR 72-77

Butayev Norbek

KASBIY KOMPETENTLIKNI SHAKLLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLARNING DIDAKTIK IMKONIYATLARI 78-80

Rajapov Sulaymon

ESP (ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES) ASOSIDA MULOQOT KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI 81-84

Samandarova Nargiza

KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV DOIRASIDA IQTISODCHILARNING KASBIY NUTQ TAYYORGARLIGINI TAKOMILASHTIRISH 85-87

Sobirov Qobuljon

BOSHQARUV KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHDA INTEGRATSIYALASHGAN PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARNING ROLI 88-93

Raxmanova Nigora

ZAMONAVIY KOMPETENSIYAVIY YONDASHUV VA AN'ANAVIY SHOGIRDLIK TIZIMINING UYG'UNLIGI 94-99

Xalberdiyev Ziyodilla

TA'LIM MENEJMENTIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK ASOSLARI 100-102

Kamolov Baxtiyor

EKOLOGIK TARBIYA VA TURIZM FANLARI INTEGRATSIYASI ORQALI TALABALAR MADANIY-MA'NAVIY DUNYOQARASHINI SHAKLLANTIRISH 103-108

TIBBIYOT FANLARI

Сайдуллаева Мукаддам, Абдукадирова Лазиза

ЛАТИНСКИЕ И ГРЕЧЕСКИЕ ИСТОКИ МЕДИЦИНСКИХ ЭМБЛЕМ И ИХ РОЛЬ В СОВРЕМЕННОЙ МЕДИЦИНЕ 109-115

SIYOSIY FANLAR

Уразбаев Абатбай

ТЕНДЕНЦИИ РАЗВИТИЯ УЧАСТИЯ ГРАЖДАН В ОБЕСПЕЧЕНИИ ОБЩЕСТВЕННОЙ БЕЗОПАСНОСТИ: ГЛОБАЛЬНЫЙ ОПЫТ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН 116-120

ESP (ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES) ASOSIDA MULOQOT KOMPETENSIYALARINI SHAKLLANTIRISHNING NAZARIY ASOSLARI

Rajapov Sulaymon Nuraddin o'g'li

Toshkent davlat iqtisodiyot universitetida,
tayanch doktorant va katta o'qituvchi

Annotatsiya. Mazkur tezis oliy ta'limda ESP (English for Specific Purposes) yondashuvi asosida talabalarda muloqot kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy asoslarini yoritadi. Tadqiqotda kommunikativ kompetensiya haqidagi klassik lingvodidaktik qarashlar hamda kasbga yo'naltirilgan til ta'limi konsepsiyalari uyg'unlashtirildi. ESP doirasida "til" faqat leksik-grammatik birliklar majmui emas, balki muayyan kasbiy hamjamiyatda vazifani bajarish, qaror asoslash, hamkorlikni muvofiqlashtirish va professional identifikatsiyani namoyon etish vositasi sifatida talqin qilinishi asoslandi. Natijada ESP kurslari uchun muloqot kompetensiyalarini operatsionallash mumkin bo'lgan nazariy model taklif etildi: ehtiyojlar tahlili, janr va diskursga yo'naltirilgan mazmun, vazifaga asoslangan interaktiv o'qitish hamda faoliyatga tayangan baholashning uzviy bog'liqligi kompetensiya rivojining zarur sharti ekanligi ko'rsatildi. Tezis xulosalari ESP kurslarini loyihalashda kasbiy kommunikativ vaziyatlar, diskurs me'yorlari va baholash mezonlari o'rtasidagi moslikni kuchaytirish zarurligini ta'kidlaydi.

Kalit so'zlar: ESP, kasbiy ingliz tili, muloqot kompetensiyasi, diskurs, janr, ehtiyojlar tahlili, kompetensiyaviy yondashuv.

THEORETICAL BASIS OF FORMING COMMUNICATION COMPETENCES ON THE BASIS OF ESP (ENGLISH FOR SPECIFIC PURPOSES)

Rajapov Sulaymon Nuraddin ugli

Tashkent State University of Economics,
principal doctoral student and senior lecturer

Annotation. This thesis covers the theoretical foundations of the formation of communication competencies in students on the basis of the ESP (English for Specific Purposes) approach in higher education. The study combines classical linguodidactic views on communicative competence and concepts of profession-oriented language education. It was substantiated that within the framework of ESP, "language" is interpreted not only as a set of lexical and grammatical units, but also as a means of performing tasks, justifying decisions, coordinating cooperation, and demonstrating professional identity in a specific professional community. As a result, a theoretical model for operationalizing communicative competences for ESP courses was proposed: the integral relationship between needs analysis, genre and discourse-oriented content, task-based interactive teaching, and activity-based assessment was shown to be a prerequisite for competence development. The conclusions of the thesis emphasize the need to strengthen the correspondence between professional communicative situations, discourse norms, and assessment criteria in the design of ESP courses.

Keywords: ESP, professional English, communicative competence, discourse, genre, needs analysis, competency-based approach.

DOI: <https://doi.org/10.47390/ydif-y2026v2i3/n18>

Oliy ta'lim tizimida ingliz tilini o'qitishning hozirgi bosqichida "umumiy til tayyorgarligi"ning o'zi yetarli natija bermayapti, chunki bitiruvchilardan kasbiy vazifalarni hal etishda til vositasidan samarali foydalanish talab qilinadi. Shu sababli til o'qitish amaliyotida ESP yondashuvi tobora muhimlashib bormoqda. ESPning asosiy g'oyasi tilni mavhum qoidalar majmui sifatida emas, balki muayyan soha doirasidagi kommunikativ ehtiyojlarni qondiradigan

resurs sifatida tashkil etishdan iborat. Bunday yondashuvda "muloqot kompetensiyasi" tushunchasi ham kengayadi: u faqat grammatik to'g'rilik yoki nutq ravonligi bilan cheklanmay, kasbiy rol, auditoriya, institut me'yorlari, janr talablari va pragmatik maqsadni uyg'un bajarish qobiliyatini qamrab oladi. Mazkur tezisning maqsadi ESP asosida muloqot kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy poydevorini izohlash va oliy ta'lim kurslari uchun konseptual tushuntirish berishdir. Tadqiqot savoli shundan iboratki, ESP doirasida muloqot kompetensiyasi qaysi nazariy komponentlar orqali asoslanadi va u ta'lim natijalari hamda baholash bilan qanday bog'lanadi.

Tezis konseptual tahlil va nazariy sintez metodlariga tayandi. Avvalo kommunikativ kompetensiya haqidagi lingvodidaktik konsepsiyalar, jumladan kommunikativ yondashuv, pragmatik va sotsiolingvistik komponentlar to'g'risidagi qarashlar mazmunan taqqoslandi. Keyin ESP tadqiqotlarida ehtiyojlar tahlili, kasbiy diskurs va janr nazariyasi, vazifaga asoslangan o'qitish hamda kasbga yo'naltirilgan baholash yo'nalishlari umumlashtirildi. So'ng ushbu yo'nalishlardan kelib chiqib, oliy ta'lim sharoitida muloqot kompetensiyalarini shakllantirish jarayonini izohlovchi integrativ nazariy model tuzildi. Metodologik asos sifatida kompetensiyaviy yondashuv qabul qilinib, kompetensiya "bilim + ko'nikma + munosabat" yig'indisi emas, balki vaziyatda namoyon bo'ladigan kompleks faoliyatga tayyorlik sifatida talqin qilindi.

Nazariy tahlil ESPning muloqot kompetensiyasini shakllantirishdagi tayanch mexanizmi ehtiyojlar tahlilidan boshlanishini ko'rsatadi. Ehtiyojlar tahlili talabaning kelajak kasbiy faoliyatida uchraydigan kommunikativ hodisalarni aniqlaydi: qanday vaziyatlarda ingliz tili ishlatiladi, kim bilan va qaysi rolda muloqot qilinadi, qanday matn va janrlar ustuvor, muvaffaqiyat mezonlari nimalardan iborat. Shu bilan ESP kursi mavzu atrofida emas, aynan kasbiy kommunikativ vazifalar atrofida tashkil qilinadi. Natijada o'quv mazmuni terminologiyaga qaratilgan "so'z yodlash" bilan cheklanmaydi, balki diskursiy amaliyotlarni o'rgatishga yo'naladi.

Ikkinchi muhim natija shundaki, ESPda til birliklari janr va diskurs nuqtai nazaridan tanlanadi. Kasbiy muloqot ko'pincha barqaror janr shakllarida namoyon bo'ladi: xizmat yozishmalari, texnik tavsif, hisobot, taqdimot, uchrashuv muhokamasi, maslahat jarayoni kabi formatlarda ma'no qurilishi, dalillash, kelishish va rad etishning o'z me'yorlari mavjud. ESP nazariyasi ushbu me'yorlarni til o'qitish mazmuniga kiritishni talab qiladi. Bunda leksik-grammatik vositalar kommunikativ funksiyalar bilan bog'lanadi: aniqlashtirish, sabab-oqibatni asoslash, ehtiyotkor taklif bildirish, kelishuvni rasmiylashtirish, riskni ifodalash kabi amallar lingvistik resurslarni maqsadga muvofiq safarbar etishni taqozo etadi.

Uchinchi natija vazifaga asoslangan interaktiv o'qitishning nazariy ustunligida ko'rinadi. ESPda muloqot kompetensiyasi "mashq"larni ko'paytirish orqali emas, real kasbiy vazifalarning didaktik modellashirilishi orqali shakllanadi. Talaba bir vaqtning o'zida mazmunni tushunadi, hamkor bilan kelishadi, nutq strategiyasini tanlaydi va natijani hujjatlashtiradi. Bu jarayonda strategik kompetensiya va refleksiv kompetensiya ham rivojlanadi, chunki kasbiy muloqotda noaniqlik, vaqt bosimi va turli pozitsiyalar to'qnashuvi odatiy hol hisoblanadi.

To'rtinchi natija baholashga taalluqlidir: ESP doirasida muloqot kompetensiyasi test savollari bilan to'liq o'lchanmaydi, u faoliyat mahsuli va jarayoniga tayangan dalillar orqali baholanadi. Shu bois nazariy model baholash mezonlarini kasbiy janr talablari, pragmatik

moslik, ravshanlik, mantiqiy izchillik va til resurslaridan to'g'ri foydalanish kabi ko'rsatkichlarga bog'laydi. Baholashning bunday talqini kompetensiyaviy yondashuvning natijaga yo'naltirilgan tabiatiga mos keladi.

Olingan nazariy xulosalar ESPning kommunikativ yondashuvni inkor etmasligini, aksincha uni kasbiy mazmun bilan "aniqlashtirishini" ko'rsatadi. Kommunikativ yondashuvning asosiy qadriyati bo'lgan ma'no ustuvorligi ESPda yanada kuchayadi, chunki ma'no endi kundalik mavzularda emas, kasbiy mas'uliyatga ega qarorlar va amaliy natijalarda namoyon bo'ladi. Biroq integratsiya avtomatik sodir bo'lmaydi: agar kurs faqat kasbiy matnlar bilan to'ldirilib, interaktiv vazifalar va diskursiy strategiyalar e'tibordan chetda qolsa, talaba "o'qiydi-yu", lekin muloqot qila olmaydi. Aksincha, faqat erkin suhbatga tayangan darslar ham transfer muammosini keltirib chiqaradi, chunki talabalar o'rgangan nutqiy odatlar kasbiy kontekstda mos kelmasligi mumkin. Shuning uchun ESP nazariy asoslarida "moslik" tushunchasi markaziy o'rinda turadi: o'quv maqsadi, mazmuni, vazifalari va baholash usuli bitta kasbiy kommunikativ maydonga xizmat qilishi lozim.

Shuningdek, ESPda o'qituvchi roli ham qayta talqin qilinadi. O'qituvchi mutaxassis fanini to'liq o'rgatmaydi, ammo kasbiy diskursni tahlil qilish, janrning tuzilmasini ko'rsatish, muloqot strategiyalarini shakllantirish va til resurslarini moslashtirish bo'yicha fasilitator bo'ladi. Bunda ehtiyojlar tahliliga asoslangan hamkorlik, ya'ni soha o'qituvchilari yoki ish beruvchilar bilan kommunikativ vaziyatlarni aniqlashtirish nazariy jihatdan asosli yondashuv sifatida namoyon bo'ladi.

ESP asosida muloqot kompetensiyalarini shakllantirishning nazariy asoslari ehtiyojlar tahlili, janr-diskursga yo'naltirilgan mazmun, vazifaga asoslangan interaktiv o'qitish va faoliyatga tayangan baholashning uzviy birligida jamlanadi. Mazkur birlik muloqot kompetensiyasini kasbiy vaziyatlarda namoyon bo'ladigan kompleks qobiliyat sifatida tushuntiradi va oliy ta'lim kurslarini loyihalashda "mazmun-jarayon-baholash" mosligini ta'minlash zarurligini asoslaydi. Kelgusida bu modelni muayyan yo'nalishlar kesimida empirik sinovdan o'tkazish, janrlar korpusini kengaytirish hamda baholash rubrikalarining ishonchligini kuchaytirish dolzarb yo'nalish bo'lib qoladi.

Adabiyotlar/Литература/References:

1. Hymes D. H. On Communicative Competence // Sociolinguistics. Selected Readings / ed. by J. B. Pride, J. Holmes. Harmondsworth: Penguin, 1972. P. 269–293.
2. Canale M., Swain M. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing // Applied Linguistics. 1980. Vol. 1, No. 1. P. 1–47.
3. Bachman L. F. Fundamental Considerations in Language Testing. Oxford: Oxford University Press, 1990. 408 p.
4. Dudley-Evans T., St John M. J. Developments in English for Specific Purposes: A Multi-Disciplinary Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1998. 301 p.
5. Hutchinson T., Waters A. English for Specific Purposes: A Learning-Centred Approach. Cambridge: Cambridge University Press, 1987. 183 p.
6. Douglas D. Assessing Languages for Specific Purposes. Cambridge: Cambridge University Press, 2000. 310 p.
7. Hyland K. English for Academic Purposes: An Advanced Resource Book. London; New York: Routledge, 2006. 337 p.

8. Ellis R. Task-based Language Learning and Teaching. Oxford: Oxford University Press, 2003. 387 p.
9. Widdowson H. G. Teaching Language as Communication. Oxford: Oxford University Press, 1978. 160 p.
10. Пассов Е. И. Коммуникативный метод обучения иномязычному говорению. М.: Просвещение, 1991. 223 с.
11. Зимняя И. А. Ключевые компетенции как результативно-целевая основа компетентностного подхода в образовании. М.: Исследовательский центр проблем качества подготовки специалистов, 2004. 42 с.
12. Celce-Murcia M., Dörnyei Z., Thurrell S. Communicative Competence: A Pedagogically Motivated Model with Content Specifications // Issues in Applied Linguistics. 1995. Vol. 6, No. 2. P. 5–35.

YANGI DAVR ILM-FANI: INSON UCHUN INNOVATSION G'OYA VA YECHIMLAR

III RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY KONFERENSIYASI MATERIALLARI

2026-yil, fevral

Mas'ul muharrir: *F.T.Isanova*
Texnik muharrir: *N.Bahodirova*
Diszayner: *I.Abdihakimov*

Yangi davr ilm-fani: inson uchun innovatsion g'oya va yechimlar.
III Respublika ilmiy-amaliy konferensiyasi materiallari to'plami.
2-jild, 3-son (fevral, 2026-yil). – 121 bet.

Mazkur nashr ommaviy axborot vositasi sifatida 2025-yil, 8-iyulda
C-5669862 son bilan rasman davlat ro'yaxatidan o'tkazilgan.

ISSN: 3093-8791 (onlayn)

Elektron nashr: <https://konferensiyalar.com>

Konferensiya tashkilotchisi: "Scienceproblems Team" MChJ

Konferensiya o'tkazilgan sana: 2026-yil, 12-fevral

Barcha huquqlar himoyalangan.
© Science problems team, 2026-yil.
© Mualliflar jamoasi, 2026-yil.